

Katarina Sarić

Idio

POSTAJANJE ŽENOM - psihoanalitičarski nivo

Za razliku od biološkog nivoa ljudskog bivstvovanja, iako je, po riječima oca psihoanalize Frojda: „anatomija sudsudbina”, postoji i jedan mnogo dublji simbolički nivo na kojem se manifestuju latentni porivi (oni koje biologija vještoto kamuflira). Tako, recimo, klitoris, organ koji je liшен biološkog značaja, na psihoanalitičarskom nivou poprima veoma važnu ulogu. Naime, upravo *zahvaljujući* klitorisu, Frojd dokazuje da je žena „zakržljali muškarac”. No, da se vratimo djetinjstvu koje je (ponovo po Frojdovim riječima) „otac čovjeku”.

Psihoanalitičarska drama započinje u ranom djetinjstvu, Frojd je njene granice iscrtao na čuvenom moralnom trouglu između Edipa i Elektre sa njihovim roditeljem suprotnoga pola. S tim što za ishod drame u kojoj je protagonistkinja Elektra (čitaj žena!) ne mari mnogo. Njenu sudbinu je samo preslikao sa sudbine muškarca, i to naravno sa lica na naličje. U *Drugom polu*, Simon iznosi ovo mišljenje, smatrujući da se ono istovremeno ograničava jedino na izmjenu nekih karakterističnih inverzivnih crta. Frojd, po njenom mišljenju, ženski libido ne tumači iz njegove izvornosti, štaviše, poriče je: „Libido je na konstantan i aktivran način, muške prirode, bilo u muškarca, bilo u žene.” Seksolog Maranon,

neposredno prije Frojda, piše sljedeće redove: „Kao diferencirana energija, libido je, može se reći, sila osjećaja muškosti. Isto je i sa orgazmom.“ Prema njegovom tumačenju, žene koje postignu orgazam (čiji je epicentar upravo klitoris, ženski organ koji nema biološkog značaja), jesu muškobanjaste (sic!). U *Bijelom paunu*, D. H. Lorensov junak don Ćiprijano, brižljivo čuva svoju ljubavnicu od orgazma (njenog, naravno!), ona treba skladno da vibrira sa muškarcem, a ne da se individualizuje u vlastitom zadovoljstvu.

Frojd ide korak dalje, iznoseći na vidjelo činjenicu čiji se sav značaj prije njega nije znao: muški se erotizam konačno (nakon prolaska kroz oralnu i analnu fazu) lokalizuje u penisu, dočim ženski ostaje podvojen između klitorične i vaginalne faze. Žena je, dakle, znatno više izložena opasnosti da ne postigne do kraja svoj seksualni razvoj, da ostane na infantilnom stupnju, te tako oboli od različitih oblika neuroza. Međutim, ono što u Frojdovoj teoriji seksualnosti zapanjuje, jeste njegova teza o kastraciji. Poznato je da Edipov kompleks počiva na dječakovoju žudnji za majkom, u strahu da će otac kao dominantni mužjak u porodici primijetiti dječakovu rodoskrvnu želju i kastrirati ga, on se povlači ili pak izrasta u moralno Nad-ja koje čuva zabranu. S druge strane (i manje poznate), počiva Elektrino žaljenje. Na ovom mjestu, Frojdova teorija poprima groteskne i za žensko biće ponižavajuće razmjere jer, po Frojdovom mišljenju, djevojčica oko svoje pete godine života otkriva anatomske razlike među polovima i zbog nedostatka penisa reaguje kompleksom kastracije: zamišlja da je imala penis koji joj je odsječen i pati zbog *obogaljenosti*. Ovdje smo opet na početnom tlu o *zakržjalosti*. Ono što zbunjuje, jeste sam proces žaljenja za odsječenim penisom koji je svoj ostatak predao u nasljeđe klitorisu. Možda je upravo na ovom mjestu strah od orgazma (kao gubitka ženstvenosti a preuzimanja muškosti, a sa njome dominacije i moći) prerastao u kompleks kastracije. Ili najjače žensko oruđe?

P. S. Ako se ima u vidu činjenica da je najslaća pobjeda upravo ona koja se izvojevuje oruđem protivnika...